

Státní rozpočet

Václav MORAVEC, moderátor

A jak bylo řečeno, hlavnímu hosty dnešních Otázek jsou premiér České republiky Jan Fischer, vítejte po čase v České televizi, hezký dobrý den.

Jan FISCHER, premiér

Dobrý vám i divákům.

Václav MORAVEC, moderátor

A ekonomové profesori Jan Švejnar a Michla Mejstřík, i vám, páni profesori, děkuji, že jste přijali mé pozvání, vítejte v Otázkách.

Jan ŠVEJNAR, ekonom, Michiganská univerzita, Institut CERGE-IE

Dobrý den.

Michal MEJSTŘÍK, ředitel, Institut ekonomických studií FSV UK

Dobré poledne.

Václav MORAVEC, moderátor

Do voleb zbývají 4 měsíce a Poslanecká sněmovna je rukojmím mezi levicí a pravicí a obstrukcí. Už několik dnů jsme svědky obstrukcí.

Pavel KOVÁČIK, poslanec /KSČM/ /2. 2. 2010/

Zřejmě se ODS nechce pracovat, jak už ukázali minulý týden, docela chápu, že se snaží blokovat přijetí například návratu mateřské na předbalíčkovou úroveň, ale nechápu, proč blokují tím svým postupem i návrhy, které přinášejí peníze do státního rozpočtu.

Petr NEČAS, poslanec /ODS/ /2. 2. 2010/

Jsou to návrhy, které jsou vesměs populistické, návrhy, které nereflektují současný vývoj veřejných financí, jsou to návrhy, které jsou nezodpovědné, jsou pouze předvolebně orientované, povedou ke zvýšení deficitu veřejných financí. Z tohoto pohledu považují za chybu Poslanecké sněmovny, že tyto návrhy nestáhla, protože zkušenosti z konce minulého volebního období jsou jednoznačné. Čím méně poslaneckých návrhů projednávaných navíc v časovém presu těsně před volbama, tím lépe pro tuto zemi.

Cyril SVOBODA, předseda strany /KDU-ČSL /2. 2. 2010/

Ukazuje se, že tady jsou dobré zákony, které by mohly pomoci a ve jménu předvolebního boje se tady obstrukcí paralyzuje práce sněmovny.

Jiří PAROUBEK, předseda strany /ČSSD/ /2. 2. 2010/

To zastavení zákonodárného procesu je věc, na který není nikdo zvědavý. Občané od nás očekávají, že budeme pracovat.

Václav MORAVEC, moderátor

A tak Poslaneckou sněmovnu čekají v příštím týdnu hned čtyři mimořádné schůze. Pane premiére, začněme u vás. U kterých zákonů jako premiér České republiky máte velkou obavu, že kvůli obstrukcím ve sněmovně i kvůli květnových volbám spadnou pod stůl?

Jan FISCHER, premiér

Tak je to celá řada vládních, vládních předloh, doufám, že je to nepotká, protože je pevně na programu takové, takový návrh zákona, který my mu říkáme antikorupční, antikorupční balíček. Je tam víc takovýchle předloh, za které stojí, stojí za to, aby sněmovna zkrátka a dobře je, je zvládla.

Václav MORAVEC, moderátor

Myslíte si, že to je možné během těch čtyř mimořádných schůzí a toho, co nás ještě může potkat v těch následujících dnech a týdnech?

Jan FISCHER, premiér

Tak poslanci díky tomu, co se odehrálo tento týden, si popřáli, řekl bych, sérii nebo festival mimořádných, mimořádných schůzí, tak já pevně věřím, že se podaří sněmovně ten program splnit včetně samozřejmě vládních, vládních předloh.

Václav MORAVEC, moderátor

Vy jako premiér úřednické vlády můžete čelit už za několik týdnů hrozbě stávků, kterou vyhlásily odbory a to kvůli novému způsobu zdaňování výhod, jako jsou například režijní jízdenky pro železničáře. Kterými kroky tu stávků odvrátíte?

Jan FISCHER, premiér

Tak nezastírám, že to je prostě problém. Problém, kdy prostě všichni, kteří v tom procesu běželi, tak tento fakt prostě v podstatě v technokratické novele někdy v létě loňského roku přehlédli. Ta skutečnost je velmi nepříjemná, protože někteří zaměstnavatelé se s ním budou schopni vyrovnat, někteří nikoli a odboráři prostě mají obavy, že ti, kteří se s tím nevyrovnají, tak omezí nebo úplně stáhnout některé jejich, řekněme, benefity, benefity tím, že ty benefity budou muset být zdaněny. Je to věc zákona případné jeho změny. Já o tom budu jednat s ministrem financí, budeme o tom samozřejmě mít příležitost jednat s některými poslanci a jediná možnost, jediná možnost je vrátit tu věc do sněmovny k opětovnému posouzení.

Václav MORAVEC, moderátor

Chápu tedy správně, že v nejbližší době jako premiér budete chtít přijít společně s vládou s novelu zákona o dani z přidané hodnoty, protože toho se týká a hrozba odborů a že ve zrychleném řízení by tu novela mohla sněmovna přijmout?

Jan FISCHER, premiér

To je samozřejmě docela dobrý postup nebo návrh, byl by velmi logický, ale s ohledem na to, jak sněmovna pracuje, jak působí, řekl bych, sama, sama vůči sobě, tak uvidíme, zda takovýto postup bude průchodný, jinak samozřejmě stávka.

Václav MORAVEC, moderátor

Ale s tím návrhem, budete chtít přijít, chcete odvrátit tu?

Jan FISCHER, premiér

Respektive, respektive hrozba stávkou vidím jako hodně, řekl bych, krajní, krajní řešení, možná bude potřeba také mluvit s odboráři, nositeli těch nápadů se stávkou a podobně.

Václav MORAVEC, moderátor

Chystáte se tedy s nimi vyjednávat?

Jan FISCHER, premiér

Chystáme se vyjasnit si, vyjasnit si stanoviska.

Václav MORAVEC, moderátor

A budete jednat i s nejsilnějšími politickými stranami, aby ten váš návrh novely zákona o DPH prošel?

Jan FISCHER, premiér

Já nechci předbíhat, uvidíme, jak se dohodneme ve vládě s ministrem financí, kudy by vedla optimální cesta, jak si s tou problematikou poradit.

Václav MORAVEC, moderátor

Jako premiérovi úřednické vlády se vám taky může stát, že někteří z ministrů budou kandidovat na kandidátkách politických stran pro květnové volby. Nejčastěji se mluví o ministru vnitra Martinu Pecinovi, který připouští kandidaturu za ČSSD, tady jsou Pecinova slova.

Martin PECINA, ministr vnitra /4. 2. 2010/

Jestli mě sociální demokracie nabídne, abych vstoupil do jejich řad a abych, abych se dostal někdo na kandidátku, tak to budu vážně zvažovat, ale žádná jiná strana pro mě nepřipadá v úvahu.

Václav MORAVEC, moderátor

Prohlásil v tomto týdnu v rozhovoru pro Českou televizi ministr vnitra Martin Pecina. Občanští demokraté dávají najevo, že případnou kandidaturu ministra vnitra Martina Peciny za ČSSD budou považovat za porušení dohod, na kterých je Fischerova vláda postavena. Bude to z vaší strany porušení dohod?

Jan FISCHER, premiér

Já jsme nebyl součástí té dohody, to byla dohoda těch.

Václav MORAVEC, moderátor

O vás bez vás.

Jan FISCHER, premiér

Nebo dyl těch, no, tak takhle to asi tak hrozné to není, to je zcela legitimní, aby to byla dohoda, dohoda jaksi těch, kteří tu vládu připravovali. Nejsem si jist, zda-li to je dohoda gentlemanská, nevím, že by byla někde psaná, když ten fakt nastane, budu se s tím muset nějakým způsobem vyrovnat. Nechci předbíhat.

Václav MORAVEC, moderátor

A vadilo by vám případná kandidatura kteréhokoli člena vaší vlády, které novináři dávají ten přídomek úřednická, za nějakou politickou stranu v květnových volbách?

Jan FISCHER, premiér

Tak považoval bych to za poněkud neobvyklé, není to úplně standardní, aby člen této vlády se aktivně angažoval, angažoval ve volbách. Já jsem pevně mimochodem přesvědčen, že by to nikdo neudělal s nikým by nikdo nepočítal, kdyby ta vláda vládla tak dlouho, jak vládnout měla. Tohle je trošičku daň za posunuté volby nebo zrušení těch předčasných, takže je to, je to poněkud neobvyklé, ale že bych s tím neuměl úplně žít, že by někdo kandidoval, to zase ne.

Václav MORAVEC, moderátor

To znamená, že vy byste nikoho.

Jan FISCHER, premiér

Čili bude to prostě úvazek.

Václav MORAVEC, moderátor

Neodvolával, neodvolával z vlády jen kvůli tomu, že by kandidoval?

Jan FISCHER, premiér

Zatím takto neuvažuju.

Václav MORAVEC, moderátor

Ani květnové volby nemusejí přinést zemi stabilní vládu, Česká republika přitom bojuje s rekordním zadlužením státní pokladny. Varující jsou dvě čísla. 192,2 miliardy korun, což je schodek loňského státního rozpočtu, a 1 bilion 178 miliard korun, to je celkový státní dluh České republiky. Začněme u schodku státního rozpočtu. Státní rozpočet skončil loni s rekordním schodkem 192,2 miliardy korun, to vidíte z následujícího grafu. Je to historicky nejvyšší deficit a může za něj výhradně neplnění přímo rozpočtu. Největší problém je podle ministra financí Eduarda Janoty v propadu daňových příjmů. V rozpočtu tak chybělo více jak 110 miliard korun, včetně pojistného dělal ten výpadek bezmála 160 miliard. Podíl deficitu veřejných financí na hrubém domácím produktu tak kvůli schodku loni stoupl na nějakých 6,6 procenta hrubého domácího produktu. Druhý pohled také není příliš radostný. Růst státního dluhu České republiky. Státní dluh České republiky se loni zvýšil o téměř 180 miliard korun na 1 bilion a 178 miliard, na každého obyvatele Česka tak připadá dluh přes 112 tisíc korun. Předloni stát zvýšil dluh o 107 miliard. Připomínám, že státní dluh nám tvoří dluhy centrální vlády a vzniká především hromaděním schodku státního rozpočtu. Česká republika je teď pod drobnohledem Mezinárodního měnového fondu a ratingových agentur, které rozhodují o hodnocení důvěryhodnosti země. Případné snížení ratingu může mít vliv na ekonomiku Česka a každého z nás, protože se například prodraží obsluha státního dluhu. Jak velké a dostávám se k vám, páni profesori, jsou vaše obavy, že ta nestabilní politická situace v Česku před volbami, možné další vyjednávání o vládě může přinést zhoršení ratingu České republiky a ohrožení důvěryhodnosti Česka. Pane profesore Mejstříku, začněme u vás.

Michal MEJSTRÍK, ředitel, Institut ekonomických studií FSV UK

Já bych řekl, že když se podíváme na zprávy z posledního týdne, tak ty nám vlastně velmi silně vymezují ten prostor, který Česká republika má. O čem se hovoří, do ukazují fakta minulého týdne? Že krize soukromého sektoru, kde se očekával velký pomoc vlastně veřejnost, se kterou se přelila do veřejného sektoru a to v celém světě, de facto to, co se začalo pomoci bankám, se potom vlastně přelilo do balíčku stimulačních balíčků pomoci státům a najednou jsme, vidíme, že celá řada těch zemí se ocitla v té situaci, že si musí půjčovat obrovské a zadlužené rozpočty.

Václav MORAVEC, moderátor

Včetně České republiky, jak jsme viděli ten graf.

Michal MEJSTRÍK, ředitel, Institut ekonomických studií FSV UK

Včetně České republiky, a my jsme jednou jedinou zemí, která vlastně je poměrně malá, my se velice lišíme od těch zemí, nejenom od zemí eurozóny, my se lišíme od těch zavedených zemí, které mají sice, jak říkáme, daleko větší zadlužení, ale ony mají za sebou obrovskou historickou akumulaci bohatství, který jsme bohužel v těch posledních desetiletích tak rychle neakumulovali. Takže když se podíváte na ten výsledek, který vlastně vám ukazují data, tak co nám hrozí? V tuto chvíli Česká republika si půjčuje pětileté obligace, řekněme, podle dat Reuters, za 3,4 procenta, ale Maďarsko třeba za 7,2 procenta a i země eurozóny, které jsou vlastně jako Řecko vlastně v tuto chvíli vystaveny těm velkým šokům, tak tam je to například 6,7 procenta, což je o 2 procenta více než jiné země, a to se říkalo, že tam je určitý velký polštář. Tak teď si uvědomme, že vlastně skok a ten může být ze dne na den, pokud neudržíme to, co tady deklarovala stávající vláda, i co vlastně ukazuje konvergenční program, o kterém budeme diskutovat později, to může znamenat opravdu velice rázný zásah do toho rozpočtu, který nás do budoucna připraví a já nejsem žádný alarmista, který nás připraví o 3 procenta a 3 procenta krát 1,2 miliardy dluhu, každý soudný, občan si lehce uvědomí, co to pro nás znamená. V ten okamžik máme všechny sociální výdaje například, které momentálně vydáváme, ohroženy.

Václav MORAVEC, moderátor

Diváci Otázek se mohou stát přáteli na Facebooku Otázek na adrese www.otazkyvaclavamoravce. A na stránkách Facebooku se už ptáte. Například Petr Heděnc v té souvislosti se ptá profesora Jana Švejnar, do jaké míry nám hrozí státní bankrot? To znamená sousloví státní bankrot. Jestli je na místě nebo jestli je to příliš velké zjednodušení novinářů?

Jan ŠVEJNAR, ekonom, Michiganská univerzita, Institut CERGE-IE

Je to příliš velké zjednodušení, ale ještě bych dodal k tomu úvodu. Podívejte se, ten svět se nyní vyvíjí zajímavým způsobem. celkem pozitivní vývoj celosvětového hospodářství, ale nejlepší jsou výsledky v Číně potažmo v těch asijských zemích, Amerika roste velmi rychle, Evropa taktéž všeobecně, ale jsme zranitelní. Evropa se vlastně rozděluje do dvou fází, když to zjednodušíme a máme takové ty centrálnější země jako Německo, máme periférii, do které samozřejmě patří Řecko, nyní se mluví o Portugalsku a Rusku, a možná i Španělsko a Itálii, a je strašně důležité, abychom my jako Česká republika zůstali v tom povědomí opravdu solidních zemí a abychom se nedostali do toho podvědomí právě té periferie, která je zranitelná a kde se situace může zhoršit opravdu ze dne na den. Tady myslím to slovo státní bankrot, to jdeme příliš daleko, ale může se stát, že by se náš rating, který doposud zůstal na A, což je výborné, mohl zhoršit a musíme si opět uvědomit, že co je důležité je relativní, relativní výsledek. Čína přešla z A minus do A, do A plus, čili nás předstihla a my zůstáváme na A, což je v pořádku, ale kdybychom si nepočínali dostatečně cílevědomě a svědomitě, tak můžeme ten rating snížit. Potom samozřejmě na tom budeme doplácet jednak tím, že budeme mít mnohem dražší obsluhu státního dluhu, jak jste řekl, ale i tím, ale i tím, že psychologie trhu by se postavila proti nám. A tam pak může být lavinová kaskáda, která se nám zhorší. Čili je nám.

Václav MORAVEC, moderátor

Nahrává, nahrává tomu i ta současná situace v Poslanecké sněmovně, to, že došlo k oddálení těch uvažovaných předčasných voleb, obstrukcí?

Jan ŠVEJNAR, ekonom, Michiganská univerzita, Institut CERGE-IE

Podívejte se, rozhodně. Všechny věci, které jsou, které zvyšují nejistotu, zhoršují naši situaci, jestliže dojde k oddálení, jestliže dojde předtím k pádu vlády, jestliže dojde k tomu, že nynější vláda, na kterou samozřejmě všichni se dívají velice pozitivně ve světě, jestliže nebude mít prostor, aby mohla být akceschopná, jestliže ta Poslanecká sněmovna nebude sama o sobě akceschopná a cílevědomá, to všechno je trhy, investory vnímáno jako negativní signál, který se může najednou, a tam je zase akumulace očekávání, najednou objevit ve velice negativní zprávě.

Václav MORAVEC, moderátor

Tady nedávno byli komisaři z Mezinárodního měnového fondu a dotazovali se politických stran i ministerstva financí. Pane premiéra, existuje nějaký záchranný plán, pokud by po volbách trvalo delší dobu sestavení vlády, který vy byste musel spustit jako premiér úřednické vlády, který předpokládal, že bude vládnout na pár měsíců a nakonec se z toho můžou stát i dva roky?

Jan FISCHER, premiér

Tak především záchranný, záchranný plán už Janotův balíček byl, já jsem to nazýval krabičkou poslední, poslední záchrany.

Václav MORAVEC, moderátor

Kterou vám rozcupovali.

Jan FISCHER, premiér

Samozřejmě bych si velice přál, aby nebyla rozcupována, to je první věc. Druhá věc je, abychom žádný takový Janotův balíček už nemuseli sestavovat v této zemi, aby to po volbách netrvalo dlouho než se jaksi chopí buď koalice nebo prostě vítěz voleb tak či onak a už se ve své zodpovědnosti připraví, připraví rozpočet na příští rok. Pokud to bude tato vláda, já samozřejmě nechci dělat tady nějaké predikce délky pobytu v demisi, no, tak to bude její odpovědnost a bude se s tím muset samozřejmě, samozřejmě vyrovnat. Ale její hlavní starost a její program nepochybně bude, na tom se nic nemění, fiskální konsolidace a krocení veřejných financí na rozumné míře. Ta čísla, na které jsme se tady dívali hned ze začátku, to jsou přece čísla, která jsme si ještě, pokud jde o schodek, deficit státního rozpočtu asi všichni, jak tu sedíme, před rokem před dvěma vůbec nedovedli představit, něco z říše, z říše snů, čili ta protiofenziva musí být účinná.

Václav MORAVEC, moderátor

Když se bavíme o té protiofenzivě, tak za vašeho vládnutí dokončena Národní ekonomická rada vlády, ve které byl zde přítomný pan profesor Mejstřík, závěrečnou zprávu, na kterou se už pozapomíná, a v závěrečných doporučení krom jiného stoj, teď citujme: "Pokud nebudou dodrženy nominální výdajové rámce jednotlivých kapitol, sníží se plat daného ministra a náměstků o 20 procent. Dále doporučujeme zavést pětileté zákonné výdajové rámce, tím se zmírní dopady čtyřletého politického cyklu na efektu volebních let se zvýšenou fiskální nedisciplínou, tedy řečeno laicky vyhazování peněz na volební dárečky politických stran a podobně, dále pak doporučení vytvoření permanentního nadstranického orgánu jmenovaného Poslaneckou sněmovnou pro veřejné rozpočty, který by řešil komplexně problematiku veřejných rozpočtů, municipalit státních fondů a zdravotních pojišťoven předkládajícího doporučení vládě i parlamentu." To stojí v závěrečné zprávě Národní ekonomické rady vlády, kterou představila rada za účasti

premiéra Jana Fischera před půl rokem. Není, pane premiére, z dnešního pohledu možná promarněnou šancí to, že se tato vláda nepokusila například tato doporučení prosadit do praxe?

Jan FISCHER, premiér

Tak vždycky jde také o to, jak rychle do té praxe to prosadit lze. Jinak já jsem velice rád, že jsem se NERVem mohl ještě spolupracovat v té sestavě, v jaké působil a bylo mi docela líto, my jsme to nikdo netušili, že den poté, co NERV ukončí svoji činnost, přijde rozhodnutí o tom, že nebudou předčasné, předčasné volby. Ale samozřejmě s členy NERVu já se setkávám, vídám při různých jiných příležitostech, takže kontakt jsme netratili, to je první poznámka. Něco z těch opatření, které jsou tady navrhovány, přecházejí do té exitstrategie, o které taky ještě budeme mluvit, možná že ne, v plném v plném rozsahu, mnohá že ne v plné intenzitě, ale jaksi osobně s nimi nemám, nemám problém. Větší vazba platu manažerů na výkonnost nějakého ministerstva a podobně, určitě ano, ale pak bysme se museli bavit ne o tabulkových platech. Nemluvme teď o ministrech, mluvmе o náměstcích, o jejich politické nestrannosti, nezávislosti, efektivním výkonu, budeme tady o tom určitě ještě mluvit, ale je otázka, zda-li tyhle lidé mají mít tabulkové platy, manažeři ministerstev, jiných orgánů státní správy nemají-li mít platy raději smluvní a potom také samozřejmě větší, větší zodpovědnost. Takže my jsme v takovém

Václav MORAVEC, moderátor

Vy byste byl pro smluvní platy a to je podle vás podmínka toho, aby se zaváděly ty sankce, které jsou v závěrečné zprávě NERVu?

Jan FISCHER, premiér

Já si to, já si to dovedu velmi dobře, velmi dobře představit, protože víte, my jsme dlouho žili v prostředí, že vlastně ministerstva, výkonnost jejich, no, to bylo něco, co jako se ani neslučuje, ministerstvo a výkonnost, proč? Výkonnost má podnik, výkonnost má fabrika, firma. U ministerstva to dlouho neplatilo. No, to samozřejmě platí a dokonce je to i měřitelně a docela slušně. Ale to chce zodpovědnost těch lidí, které ty resorty řídí a jistotu, že i oni budou schopni přežít politický, politický cyklus. A ono by to tam vypadalo určitě jednodušeji a lépe a nemusíme na to zvat renomované auditorské externí firmy velmi drahé, abychom nakonec skončili tam, kde jsme začali. Akorát bez těch milionů, které jsme na to vynaložili. Už tu byly takové akce v mimochodem.

Václav MORAVEC, moderátor

Pane profesore Mejstříku, vnímáte vy některá doporučení půl roku poté, co byla závěrečná zpráva NERVu zveřejněna, za promarněnou šanci a když jste to sepisovali tehdy před půl rokem, tak jste očekávali, že přeci jenom to bude snazší prosadit do praxe?

Michal MEJSTRÍK, ředitel, Institut ekonomických studií FSV UK

Tak já se přiznám, že ona vlastně ukončení činnosti NERVu právě spojené s ukončením mandátu, původního mandátu vlády pana předsedy vlastně mířilo daleko za hranici toho horizontu, o který jsme uvažovali. My jsme vycházeli z toho, že vlastně NERV vlastně má po sobě zanechat taky určitou stopu, aspoň do uvažování dlouhodobého, poněvadž to co totiž vidíme okolo sebe, to, co vidíme v datech, které nám tady ukazují data vlastně z mezinárodních agentur, tak to všechno nám potvrzuje, proč ty země mají problémy? Protože jsou nekonkurenceschopné a nejenom nekonkurenceschopné co z hlediska jednotlivých firem, ale z hlediska fungování státu a z tohoto hlediska vlastně ta naše doporučení mířila na delší časový horizont nejenom směrem k firmám, ale zejména k tomu prostředí, v kterém se firmy pohybují. Poněvadž jestliže je něco nějaká zásadní výzva z hlediska budoucnosti, je to vlastně, já tomu říkám šumpeteriánský, jo, nějaký evoluční rozvoj, který musí reagovat na ty chyby, které se v minulosti staly. My jsme se totiž, trochu se chováme jako, já to nechci přehánět, ale jako historičti mayové, mnozí z nás byli někdy v těch krajích, kde si velmi úspěšně vedly ty známé mayské civilizace, pravidelně o tom běží tisíce pořadů. Jen si vzpomeňme to poučení, tak dlouho vyklučovali ten les, že si mysleli, že to je ta správné řešení,

nepotřebovali žádné inovace, až najednou vlastně žádný les neexistoval, půda byla vyčerpaná a ty historické způsoby chování i řízení vlastně vedly k tomu totálnímu pádu a zániku těch civilizací. Takže když se, když se z toho vezmeme takové drobné poučení, ono první kdo tam odešel, byli ty vlastně ti vládnoucí představitelé, kteří vlastně utekli před hrozbou vlastně těch svých poddaných, to jsou taková, taková spíš legrační data, ale která jenom připomínají ten fakt, že pokud vlastně reprezentace neumí správně strhnout za sebou ty své lidi a pootočit je v takových krizových okamžicích, v jakých se právě nacházíme, tím rozumným směrem, tak jak víte, že připomínáme ten finský vzor, kdy se pootočíme směrem k budoucnosti a to je ta naše výzva. Já myslím, že se k tomu ještě detailněji vrátíme.

Václav MORAVEC, moderátor

Pane profesore Švejnare, pohled na to, jak by stát mohl hospodařit a ta konkrétní doporučení NERVu, která jsem citoval. Je to tak obtížné zavést do praxe i během úřednické vlády?

Jan ŠVEJNAR, ekonom, Michiganská univerzita, Institut CERGE-IE

Já myslím, že úřednická vláda by se opravdu měla zaměřit na to, co může vlastně uvést do praxe během svého období, protože máme jedinečnou příležitost, máme vlastně rok, kdy tady máme nepolitickou vládu, vládu expertů a tady nějaký odkaz, kdy by mohl zůstat, který by nám dlouhodobě prospěl, tak by to bylo samozřejmě něco, co by bylo velkým úspěchem. A je pravda, že v nynější situaci Poslanecké sněmovny je velmi těžké protlačovat nové zákony, je celá řada zákonů, které čekají na schválení, čili zaměřit se na zlepšení funkčnosti například vládních aparátů velice dobrý přístup jo, funkční analýzu motivaci lidí, ale i s tou takovou zpětnou vazbou, snížení korupce a všeho ostatního. Kdyby toto se podařilo, tak myslím, že by celá společnost té vládě poděkovala. A je ještě několik měsíců, takže jestliže se do toho pustí, tak by to bylo výborné. Potom samozřejmě takové ty dlouhodobé, střednědobé akce jsou velmi důležité. Řada reforem, které musíme podstoupit, které musíme uskutečnit, tady je otázka, jestli to ta nynější vláda může vlastně v tom prostoru, který má, uskutečnit. Myslím, že to bude obtížné. Ale je zde řada věcí, které se mohou docílit a to by bylo velmi záslužné.

Václav MORAVEC, moderátor

Pane premiére, poslední otázka k tomuto tématu, co tedy ještě můžete prosadit vy v rámci těch doporučení NERVu, která se týkají stabilizace veřejných financí, respektive toho, aby ministři se opravdu chovali jako manažeři firem a co nejlépe zacházeli s prostředky daňových poplatníků?

Jan FISCHER, premiér

Tady možná, než se do toho pustím, tady je velice zajímavé na tohle zareagovat. V kontextu signálů, které v té vládě proudí, na jedné, tam je to štěpné u politiků a jak kdy, od nedělejte nic už, to už je dobrý, už to nechte na nás, my to všechno připravíme a po těch volbách podle výsledků to spustíme, takže nedělejte nic, spíš tam jako trošku nepřekázejte v tom prostoru, který nějak vám bylo svěřeno vyplnit. Pak jsou takové názory - vy vlastně neděláte vůbec nic, taky je ke čtení v českých médiích a ke slyšení třeba ve sněmovně.

Václav MORAVEC, moderátor

Ano, včera místopředseda viz Petr Nečas s tím, že neděláte vůbec nic, ano.

Jan FISCHER, premiér

Ano, četli jsme to oba.

Václav MORAVEC, moderátor

Četl jste to.

Jan FISCHER, premiér

Ale já jsme sem nepřišel s tím, s tím polemizovat, to bychom tady, asi proto tady nejsme, a pak jsou očekávání všeobecně veřejnosti. Tady vzniká prostě pocit, že ta vláda může.

Václav MORAVEC, moderátor

A co kdybyste se právě, lidově řečeno, vykašlal na politiky a když máte na své straně veřejnost, jako nikdo před tím od listopadu 89, tak začal ty věci dělat a politici.

Jan FISCHER, premiér

Tak je to, já jsem si ty signály vyhodnotil tak, že vláda rozhodně nejede a jednotlivé resorty nejedou na volnoběh, jedou řekl bych, v záběru se zařazeným rychlostním stupně a teď se můžeme trošku bavit o tom, zda-li hodně rychle, na který stupeň a podobně. Pak máme východiska z krize 75 konkrétních úkolů, o kterých se, který bychom chtěli řešit, z nich samozřejmě řadu má povahu takovou, že je možné je odpracovat ještě po dobu mandátu a budeme o tom hovořit zítra na vládě, přijímat k tomu usnesení vlády, ministři odcházejí s konkrétními úkoly, čili je tam samozřejmě řada věcí odpozorovaných, řada věcí samozřejmě se opírá i o zprávu NERVu, dalších dokumentů, takže není tady něco nějaké vakuum a koukání kolem sebe a čekání až teda budou volby a jak dlouho ještě potom tady budeme pobývat v nějaké nirváně. Není to opravdu tak.

Cesta k euru

Václav MORAVEC, moderátor

Cestovní mapa k přijetí eura. Zásadní jednání o tomto dokumentu čeká už v pondělí kabinet premiéra Jana Fischera. Vládní materiál navrhuje uzdravit zadluženou státní pokladnu úsporami, vyššími daněmi nebo bojem proti korupci. Ale až budoucí vláda rozhodne, zda se zvýší daň z nemovitostí a spotřební daně, nebo zda se zvýší zdanění lidí s vyššími příjmy. Konvergenční program je základním dokumentem země pro přijetí eura. Obsahuje možné řešení problémů zadlužování státní pokladny s cílem snížit schodek veřejných financí do roku 2013 nebo 14 pod 3 procenta hrubého domácího produktu.

Jan FISCHER, premiér /25. 1. 2010/

Vláda nemůže odeslat podle mého soudu dokument do Bruselu Evropské komisi v tom, že by pasivně přihlížela dalšímu, prostě řekněme, poměrně velkým schodkům, kterým bychom čelili v příštích, příštích letech. Vláda nemůže na sebe vzít odpovědnost v tom, že by negenerovala, nepředložila opatření, která by ke snížení deficitu v těch následujících, letech, následujících letech vedla.

Václav MORAVEC, moderátor

Konvergenční program v podání Fischerovy vlády počítá například s vyššími daněmi nebo s bojem proti korupci. Kabinet také navrhuje změnit z dočasných na trvalá hlavní opatření v úsporném balíčku ministra financí Eduarda Janoty. Například nemocenská by tak už zůstala napořád na 60 procentech vyměřovacího základu.

Eduard JANOTA, ministr financí /25. 1. 2010/

Smyslem je pochopitelně přijmout patření jak na straně příjmu, tak na straně výdajů. Na straně výdajů já velmi vnímám a velmi vnímám doporučení celého politického spektra od, od předsedů Paroubka, Topolánka, místopředsedy Kalouska, ale i jiných, že kámen úrazu je, že státní správa je drahám neefektivní a je třeba šetřit.

Václav MORAVEC, moderátor

Konkrétní kroky ke snižování schodků veřejných rozpočtů musí ale přijmout až nová vláda, která vzejde z květnových voleb do sněmovny. Fischerovou vládou navrhované snížení schodků státních rozpočtů umožní podle ministra financí Eduarda Janoty přijmout euro v roce 2016 nebo 17. Hlavní politické strany se v posledních dnech předháněly v prohlášeních, kdo dřív sníží deficit veřejných financí a přijme jednotnou evropskou měnu. Občanští demokraté chtějí dosáhnout tříprocentního podílu deficitu veřejných rozpočtů na hrubém domácím produktu potřebného k budoucímu vstupu Česka do eurozóny už za dva roky. Česko by tak teoreticky mohlo přijmout euro k 1. lednu 2015. Podle sociálních demokratů může země přijmout euro nejpozději do roku 2016. Pane profesore Mejstříku, teď začneme u vás. Co si myslíte o tom předhánění se dvou nejsilnějších politických stran stanovování termínu k přijetí eura, když víme, jak dopadly ty termíny předchozí?

Michal MEJSTRÍK, ředitel, Institut ekonomických studií FSV UK

Já se vám přiznám, že já spíš oceňuji ten fakt, že obě dvě strany si kladou otázky fiskální udržitelnosti, poněvadž, jak jsem již zmiňoval, my budeme v mezinárodní konkurenci. Vezměte si Řecko pod tím tlakem mezinárodních institucí si teď postavilo úkol v roce 2012 docílit tříprocentního deficitu. To bude takový benchmark té slabší země na eurostraně, pokud se to vládě tam podaří prosadit, což, jak vidíme, zdaleka nemusí být ani snadné, ani úspěšné, poněvadž jedna věc je plán a druhá věc je delivery. Na druhé straně ten samotný fakt tedy, že budeme v tomto prostředí žít, že obě dva strany si pokládají podobné cíle bez ohledu na to, jestli do eura vstoupíme nebo nakonec nevstoupíme, já v tuto chvíli tu otázku skutečně nevidím primárně vstoupit do eura nebo vstoupit, ale vytvořit udržitelné a to nejenom krátkodobě, ale střednědobě a dlouhodobě finance.

Václav MORAVEC, moderátor

Říkáte díky bohu za to, že baví o euru, protože se nutí přemýšlet nad stavem veřejných financí?

Michal MEJSTRÍK, ředitel, Institut ekonomických studií FSV UK

Velmi přesně.

Václav MORAVEC, moderátor

Ale předtím jsme se tady o tom také několik let bavili v tomto televizním studiu a říkali jsme - je lepší řešit během ekonomického vzestupu a stejně nic neudělali?

Michal MEJSTRÍK, ředitel, Institut ekonomických studií FSV UK

Tak.

Václav MORAVEC, moderátor

Ale to je málo přece.

Michal MEJSTRÍK, ředitel, Institut ekonomických studií FSV UK

Já musím říci, že prostě delivery, to že se podaří vládě docílit svých cílů, to je jediná míra úspěšného fungování vlády. A já musím jenom s potěšením konstatovat, že navzdory všem těm komplikacím, které jsem tady okolo sebe viděli, například zmíněný Janotův balíček nastartoval, a pro mě je to velice silná zpráva směrem k nejrůznějším ratingovým asociacím. Pro mě je velmi silná zpráva, že konec konců i díky třeba práci sociální demokracie v minulosti se dařilo ozdravit banky do té míry, že banky díky své konzervativní politice vlastně nebyly napadeny žádnou krizí v minulých letech. To jsou velmi silné signály směrem k ratingovým organizacím, které ovšem znamenají, že pokud u nás nedokážeme zvládnout ten

takzvaný strukturální deficit, který u nás bohužel narůstá, tedy nikoli dopad krize, ale skutečně primární nezvládnutí porovnání nákladů a výdajů, které nejenom každá rodina, ale i stát jako celek má, tak nás může vést právě na scestí. A zatím tedy díky tomu, co jsem říkal, díky rozumnému fungování tohoto státu i stávající vlády, naši zahraniční komentátoři říkají - zatím je to OK, ale musíte přijít s něčím věrohodným, musíte přijít s něčím, co bude opravdu nejenom na startováno a nikoli nejenom na 1 rok jako Janotův balíček, ale minimálně na 3 na 5 let a seriózně s touto strategií vstoupit na trh.

Václav MORAVEC, moderátor

O to se teď pokouší a zítra to Fischerova vláda bude schvalovat s tím, že samozřejmě je to svým způsobem i odkaz pro vládu budoucím, protože bude na té budoucí vládě, která doporučení vezme. Zůstanu-li ale ještě u Řecka, pane profesore Švejnare, vy jste se v těch uplynulých letech v tomto pořadu několikrát přimlouval čím dříve v Česku bude jednotná evropská měna, tím lépe. Nebledne toto vaše přimlouvání se ve světle potíží Řecka potíží eurozóny jako celku právě kvůli fixlování údajů Řecka?

Jan ŠVEJNAR, ekonom, Michiganská univerzita, Institut CERGE-IE

Chápu, nebledne, nebledne, protože potíže Řecka neplynou z toho, že jsou součástí eurozóny, ty by ty problémy měli stejné, kdyby nebyly v eurozóně, je to nezodpovědné finanční.

Václav MORAVEC, moderátor

Ale eurozóna kvůli nim má problém.

Jan ŠVEJNAR, ekonom, Michiganská univerzita, Institut CERGE-IE

Může mít samozřejmě Řecko je malá země, eurozóna Řecko lehce zachrání. Problém by byl, kdyby se dostali do podobných potíží větší ekonomiky typu Španělska a Itálie, to by bylo opravdu potom seriózní problém. Momentálně já myslím, že ta eurozóna Řecku prospívá, že de facto jim pomůže ve věrohodnosti, kredibilitě vůči investorům, vůči ratingovým společnostem a stále si myslím, že je lepší být v eurozóně, než být mimo, jak vidíme i ze situace Británie, která není v eurozóně a přesto mají velké problémy podívejme se na Pobaltské země, které jim se nepodařilo včas vstoupit do eurozóny některým o chlup, téměř tam byly a potom ty výkyvy byly obrovské právě díky tomu.

Václav MORAVEC, moderátor

Vy osobně si tedy nemyslíte, že blednou výhodu vstupu Česka do eurozóny při potížích, které mají některé členské země eurozóny, čím ohrožují euro jako projekt?

Jan ŠVEJNAR, ekonom, Michiganská univerzita, Institut CERGE-IE

Je samozřejmě já říkám, že ty vnější země neohrožují, protože jsou příliš malé. To ohrožení by nastalo ve chvíli, kdyby se do potíží velkých potíží dostaly velké země, tam určité nebezpečí samozřejmě existuje, ale zatím není příliš velké.

Václav MORAVEC, moderátor

Pane profesore Mejstříku, co jste chtěl dodat?

Michal MEJSTRŮK, ředitel, Institut ekonomických studií FSV UK

Já bych dodal tolik, že zrovna v případě Řecka já jsem měl příležitost vícekrát Řecko navštívit i mluvit s řadou ekonomů, konec konců na CERGE tady působilo.

Jan ŠVEJNAR, ekonom, Michiganská univerzita, Institut CERGE-IE

Samozřejmě, bývalý ministr, jistě.

Michal MEJSTRÍK, ředitel, Institut ekonomických studií FSV UK

Několik /souzvuk hlasů/ ekonomů a dlouze jsme s nimi diskutovali a musím říci, že Řecko zrovna s ohledem na svoji nekonkurenceschopnost i cenovou by z hlediska své devalvace případné drachmy historicky, kdyby do eura nevstoupilo, nejsem si jist, že zrovna, euro bylo tou cestou. V tom jejich případě bych řekl, že dokonce euro jim pomohlo k větším úvěrům, než ke kterým by se dostali bez eura. Zatímco to obecně konstatování, co tady profesor Švejnar zmiňoval, platí v tom, že euro momentálně eurozóna má v sobě takzvanou skupinu pix. Zní to trochu jaksi přisprostle, ale není to nic jiného než zkratka zemí, které jako Portugalsko, Irsko, Itálie, Řecko a es Španělsko. A tyto země právě mají určitý problém s konkurenceschopností, mají vysokou nezaměstnanost, spojuje je takový ten mediterien, ten středozemní problém, že jejich pružnost pracovního trhu v některých případech není příliš vysoká, teď z toho vyjímám Irsko, ale ten problém, který teda oni mají, je právě ten dlouhodobý, takže jestli vznikají v eurozóně problémy, jsou to problémy právě spjaté s nějakou delší konkurenceschopností, to co právě se daří některým severským zemí a to co se nedaří těmto zemí, proto se tomu konec konců říká středozemní model. I vlastně evropský sociální model má středozemní modifikaci.

Václav MORAVEC, moderátor

I přes tyto, i přes tyto problémy těch firem, které jsou pix, jak vy říkáte, tak stojí za to Česku usilovat o vstup do eurozóny? Z vašeho pohledu jasná odpověď?

Michal MEJSTRÍK, ředitel, Institut ekonomických studií FSV UK

Já, já znova říkám, já v tuto chvíli je pro mě vlastně naprosto primární fiskální udržitelnost této země a pokud se nám v průběhu těch dvou, tří let, skutečně s plným nasazením podaří obstát na trzích, tak taky na naše vstupní situace může být úplně jiná a mezi tím uvidíme, jak si země eurozóny se svým osudem poradí.

Jan ŠVEJNAR, ekonom, Michiganská univerzita, Institut CERGE-IE

Podotknul bych akorát, že spousta podniků v České republice už de facto obchoduje mezi sebou v euru, vyřizují si účty v euru, protože to je stabilnější měna a hledají stabilitu, jo, a uvědomme si, že většina těch problémů těch pix zemí pramení právě té neflexibility pracovního trhu, neschopnost institucí se přizpůsobit a tu stabilitu, kterou dostávají v rámci eurozóny ta je pro ně ten takovým pozitivním bodem, takže ten problém hledejme u nich ve vnitřních institucích, které nejsou přizpůsobivé.

Václav MORAVEC, moderátor

Tak teď budu citovat slova německého ministra hospodářství Rainera Brüderleho, která pronesl koncem ledna v Bundestagu, tedy doplní komoře německého parlamentu, tady jsou: "Některé státy eura vykazují nebezpečnou slabost, to může mít fatální dopady na všechny země eurozóny. Jsme zemí, která na sebe musí brát vedoucí úlohu, aby zajistila hospodářskou stabilitu Evropy. A to také uděláme." Konstatoval 28. ledna německý ministr hospodářství Rainer Brüderle. Nakolik podle vás, pane premiéra, zítra na vládě, až budete probírat ten konvergenční program, jak to lidově označují cestovní mapu k euru, se budete zabývat problémy, které má eurozóna jako celek?

Jan FISCHER, premiér

Já myslím, že my se budeme především zabývat problémy, které má tato země a v jejímž kontextu byl ten konvergenční program připraven. Já jsem za prvé velice rád, že tu je aspoň elementární konsensus, to se snad v poslední době neděje téměř na ničem, že vlastně celé politické spektrum nebo téměř celé politické spektrum dává najevo, že skutečně konsolidace veřejných financí, péče o ne, držení veřejných financí na

uzdě je skutečně prioritou. Stává se to součástí jejich programu. Ovšem cesty samozřejmě jsou velmi odlišné a povolební situace může být poněkud jiná a plnění těch programů, které jsou nejen národohospodářskými koncepty, ale také samozřejmě předvolebními programy, sliby, oslovováním voličů a podobně, takže uvidíme, co bude po volbách. Ale já to beru tak, že tento konsensus politický nám umožnil připravit konvergenční program tak, jak je připraven, to znamená, že stlačujeme dolů ten dosavadní podíl deficitu na HDP o těch 5,3 v letošním roce a suneme ho někam na 4,2 v roce 2012. Dál už ten konvergenční program nejde a může být velice zajímavá debata, jestli se ze 4,2 dá přejít na 3 v roce 2013 nebo až 14, jo.

Václav MORAVEC, moderátor

Vy tam tedy nemáte ta další data, která se týkají roku 2013 a 14, to tam nemáte?

Jan FISCHER, premiér

Ne, on ten, on ten program má samozřejmě svoji pevnou strukturu a to je potřeba dodržet pro Brusel a ta končí rokem 2012, takže zbytek je předmětem vnitřní debaty. Ale já velmi souhlasím s tím, že my prostě nepotřebujeme, my tu nemůžeme žít s festivalem balíčků. Proto tady nemůže žít ani s takovým typem vlády prostě. Tady se musí žít skutečně dobrým, střednědobým programem a s některými prvky, které jsou dokonce víc než je jeden politický cyklus. Dokonce s některými takto. Můžu ještě k Řecku, jedna vteřina?

Václav MORAVEC, moderátor

Ano.

Jan FISCHER, premiér

Ne že bych tu debatu chtěl extendovat a s těmi stanovisky kolegů nemám problém, s těmi souhlasím, ale jedna poznámka, aby úplně nezapadala. Ta se týkala validity či nevalidity těch dat. Takže vezme, že jak, jak strašně je důležité, aby země měla nezávislou statistickou službu nepodléhající politickým vlivům.

Jan ŠVEJNAR, ekonom, Michiganská univerzita, Institut CERGE-IE

Souhlasím.

Jan FISCHER, premiér

A jak taková nezávislost je skutečně testem demokracie.

Václav MORAVEC, moderátor

Což ukazuje příklad Řecka.

Jan FISCHER, premiér

To ukazuje, bohužel opakovaně, vždyť my jsme se před pěti, čtyřmi lety trápili s řeckým traumatem ve statistice evropské to strašně snížilo reputační potenciál té disciplíny a toho oboru a těch statistických institucí všeobecně. Ale my jsme mysleli, že jsme to dveřmi vytěsnili nějakými programy a já nevím, čím opatřeními a ono to okny přišlo zpátky. Ale to je prostě proto, že v té zemi nefungovala nezávislá statistická služba a to není triviální problémy a jak se to dovede vymstít. Tak to je jenom jako.

Václav MORAVEC, moderátor

Tak, pane premiére, vzhledem k tomu, že budete probírat v pondělí na vládě konvergenční program, jako občan myslíte si, že převažuje v ohledu na to, co se děje teď v eurozóně, že převažují výhody přijetí eura pro Česko v té perspektivě let 2015, 16 nad nevýhodami?

Jan FISCHER, premiér

Tak já nikterak nepochybuji, tak bavíme se o tom ještě v tomto deficitním prostředí, v krizi, která neodezněla, euro, doufám, budeme ta debata bude potom, až budeme mít oživenou, oživenou ekonomiku, čili nevidíme všechno prizmatem té současné ekonomické situace, myslím i na té celoevropské, celoevropské úrovni. Já vidím euro jako něco, k čemu ta země prostě cíluje, vždyť to má v přístupové dohodě. Otázka je dávkování, otázka je čas, ale v této době velmi sdílím názor tady obou kolegů, teď je primární konsolidovat veřejné finance a opírá-li se to ideově o euro, nikterak mi to nevadí.

Václav MORAVEC, moderátor

Vy tam máte v tom konvergenčním programu, apropos o čem podle vás na vládě bude největší spor v souvislosti s konvergenčním programem, protože ho budete probírat podruhé a věřím, že naposledy?

Jan FISCHER, premiér

Tak naposledy to být musí, protože prostě 15. je konečný termín pro odeslání do Bruselu. Ale ten materiál jsme velmi pečlivě diskutovali na poradě ekonomických ministrů, dokonce rozšířeného další členy vlády, pokud měli zájem. Já myslím, že vláda to nebude žádné štěpné hlasování, já myslím, že se na něm dohodneme tak, jak ho ministr Janota připravil.

Václav MORAVEC, moderátor

Ano, vy tam navrhuje zvyšování daní v některých ohledech, škrty ve státním, rozpočtu, nezbytnost reform, také boj pro ti korupci. Páni profesori, je tam něco, co vám v tom konvergenčním programu chybí? Pane profesore Mejstříku.

Michal MEJSTRÍK, ředitel, Institut ekonomických studií FSV UK

Já bych jenom řekl, že ze skromnosti tady pan premiér nezmínil i tu dlouhodobou udržitelnost, která jednak je tam na základě demografických prognóz v tom konvergenčním programu zmíněna a za druhé vláda, jak známo a ministr financí svolali tu druhou vlastně důchodovou komisi, která je tentokrát opět vedena víceméně pane Bezděkem, která právě má aktualizovat vlastně připravit nabídku scénářů do budoucna, jak řešit vlastně ten nejukrutnější problém konsolidace veřejných financí, to je problém důchodový. Je úplně jasné, že v tomto programu o ohledem na jeho kratší časový horizont tento moment ještě není, jo, ale protože ty kroky už byly jakoby fakticky podniknuty a zahájeny, já je velice oceňuji. To je program, který skutečně musí jít napříč politickým cyklem. Není možné, aby v každém jednom volebním cyklu nebo ve dvou volebních cyklech, kdy bude u moci jedna strana, se měnilo celý způsobem důchodového zabezpečení, poněvadž jenom vytvořit úspory, ať už toho nebo onoho typu, trvá 10, 15 let a my hovoříme o dynamice prostě desetiletí. V tomto ty výhledy jsou rok 2060, 2065. Statistický úřad vlastně v loňském roce v květnu uveřejnil novou demografickou prognózu, která se tam právě postupně má zapracovat, a která právě ukazuje, že je naděje na dožití díky lepšímu zdravotnictví v Čechách neustále narůstá. A to co je pozitivní na jedné straně, je obrovské břemeno pro tu generaci lidí, které podle současného systému by měli ty dožívající mnohem delší věk vlastně udržet, udržet na kvalitním způsobu prožití stáří. A já toto vidím jako velký dluh ve směru k našim mladým kolegům. Vidím to, pravidelně to diskutuji i se svými studenty a skutečně považuju to za velkou promarněnou příležitost minulého desetiletí, že jsme jedna z mála zemí, která se nedokázala napříč politickým spektrem.

Václav MORAVEC, moderátor

Dohodnout na penzijní reformě.

Jan FISCHER, premiér

Tak já jsem jenom rád, že v podstatě spontánně ta skupina vedená panem Bezděkem obnovila, podotýkám, na expertní úrovni svoji činnost. Mně od začátku, když jsem to do té pozice nastoupil mi připadalo téměř šílené zvláště při prodloužení mandátu se té věci nepověnovat, takže jsem rád, že to běží, budou určitě k dispozici konkrétní výstupy a malinký příklad, že si teda vláda dovolenou ještě nevzala.

Václav MORAVEC, moderátor

Teď se podívejme na příjmy státního rozpočtu, v tom opatření je, řekněme, prodloužení zvýšení té spodní sazby daně z přidané hodnoty, že by zůstal na 10 procentech, stejně tak 20-ti procentní základní sazba DPH? Najdeme tam další zvýšení spotřebních daní, najdeme tam návrat k progresivnímu zdanění pro lidi s vyššími příjmy a také firem. Nejistá politická situace především tlak na právě zvyšování daní pro firmy a lidi, bohatší lidi vede české firmy, že se přesouvají do takzvaných daňových rájů. Z databází a výpočtů české kapitálové informační agentury vyplývá, že do daňových rájů se loni přesunuly víc než 2 tisícovky českých firem. V daňovém ráji tak má teď podle agentury ČEKIA sídlo zhruba 3,5 procenta z 323 tisíc společností působících v Česku. Počet českých společností, které sídlí na místech považovaných za daňové ráje, loni stoupl nejvíc za poslední 4 roky. Tedy, jak už bylo řečeno, o víc než 2 tisíce na celkem zhruba 11 tisíc. K nejatraktivnějším daňovým rájům patří Nizozemsko, Kypr, Lucembursko. Největší relativní přírůstek loni podle statistik zaznamenaly Panama a Belize. K úbytku naopak došlo v případě Nizozemských Antil, Lichtenštejnska a britských Panenských ostrovů. Nemůže to vyšší zdanění vést k tomu, že se budou firmy a lidé přesouvat do daňových rájů, pane profesore Švejnare?

Jan ŠVEJNAR, ekonom, Michiganská univerzita, Institut CERGE-IE

No, rozhodně podívejte se, je tady omezení, které je dané realitou na světových trzích a tudíž jakákoli reforma, kterou podstoupíme, to musí vzít v úvahu. Musí vzít v potaz a myslím, že pro nás jako pro zemi je lepší mít pro podniky nižší míru zdanění a mít zde více sídel podniků. Švýcarsko je dobrým příkladem. Země, která má poměrně nízkou daňovou sazbu pro podniky, řada nadnárodních společností tam má svá evropská centra, je to pro Švýcary velmi výhodné, takže často s nižší sazbou docílíte vyšší příjem než s vyšší sazbou. Čili to já myslím je potřeba vzít v úvahu a mít, zase mluvíme o tom mít střednědobý pohled, dlouhodobý pohled na věc. To znamená udělat reformu celého systému veřejných financí tak, aby tam byly podněty jak pro lidi, tak pro podniky, aby pracovaly, aby se zde usídlily, aby zde působily, aby zde platily daně a přitom aby ty daně byly dostatečně nízké na to, aby to pro ně bylo zajímavé. Čili to je, to je strašně důležité a já si myslím, že tady je potřeba opravdu najít nějaký společenský konsensus v tomto smyslu abysme pořád nehadrkovali o tom, jak to má být měnili to, protože ta nejistota a změny samy o sobě způsobí to, že podniky se potom přesouvají jinam.

Michal MEJSTRŮK, ředitel, Institut ekonomických studií FSV UK

Já, já bych toto velice silně podpořil. Jsem rád, se na tomto skutečně shodneme, poněvadž i absolutně výnos z těchto velmi cyklicky navázaných daní není významná pro řešení strukturálního deficitu České republiky. Vlastně zvýšení daňových sazeb v těch obou oblastech vlastně fatálně nezvýší výnos a nevyřeší státní rozpočty. Můj velký problém je právě ve vazbě na konkurenceschopnost České republiky nejenom z hlediska firem, ale i z hlediska osob. My tady chceme mít dobře placené.

Václav MORAVEC, moderátor

Ale zároveň, pane profesore Mejstříku, OECD jasně říká, že Česko je pod evropským průměrem, takže na straně druhé jsou instituce jako OECD? Které doporučují zvýšení daní.

Michal MEJSTRŮK, ředitel, Institut ekonomických studií FSV UK

Já, já bych jenom chtěl dopovědět to, že i my jsme jaksí při úvahách, které jsme diskutovali, tak vedle přesunu na, na nepřímé daně, jsme jaksí jednoznačně potvrzovali, že je potřeba například zvýšit majtkové

daně NERVu, což určitě není krok směrem jaksi k sociálně slabým skupinám a tak, ale na druhé straně všechny ty kompromisy, ke kterým může dojít, mohou znamenat zvýšení daňové sazby, ale nejde o to, aby ta daňová sazba byla tak silně progresivní, jak někdy u některých návrhů zaznívá, poněvadž například zavedení nebo 38procentní sazby a tak dále, to je skutečně velmi tvrdý tah směrem vlastně k těm dobře placeným nejenom manažerským procesům. Ale my tady máme spoustu firem, které mají takzvanou vysokou přidanou hodnotu. To jsou lidé, kteří jsou velmi dobře placení a v okamžiku, kdy vlastně na ně uvalíme s ohledem na jejich pobyt v Čechách takové to daně, asi mi pan profesor Švejnar potvrdí, že to je prostě, to je suchá technická skutečnost, tam není nic politického. Prostě ti lidé se jednoduše, jak to umí, přesunou o dům dál.

Václav MORAVEC, moderátor

Což ukazují i ty statistiky.

Jan ŠVEJNAR, ekonom, Michiganská univerzita, Institut CERGE-IE

Já jenom bych tam dodal, ještě bych dodal to, že je to všechno provázané, jak už jsem tady několikrát zdůrazňoval u vás. Je to provázané s tím, jestliže opravdu potřebujeme mít obrovský výběr daní, protože jsem neudělali penzijní reformu, tak si s tímto neporadíme. Čili je potřeba udělat tu penzijní reformu z toho důvodu, aby zde nebyla taková daňová zátěž, která je potřeba vybrat daňové břemeno, potom můžeme opravdu mít i daně, které jsou stimulativní i proto, aby zde lidé s vysokou přidanou hodnotou působili, aby zde byly podniky, ty budou poskytovat samozřejmě pracovní místa, bude nižší nezaměstnanost, z toho se odvíjí, že nebudeme muset přispívat tolik na ty nezaměstnané. Je to, jsou to provázané opravdu spojené nádoby a je potřeba si s tímto poradit opravdu systematicky, konsistentně. V tom vidím ten vládní, vládní předlohu v tom, že opravdu se zabývá tím, jak to udělat krátkodobě, což je důležité. Potom je potřeba mít řadu prostě sadu doprovodných opatření, které uskuteční to, že Česká republika bude viděna jako tygr, dynamická země, která opravdu poskytuje podnikům a jednotlivcům velice zajímavé prostředí.

Václav MORAVEC, moderátor

Pane premiére, Eduard Janota říká, bude na budoucí vládě, aby si vybrala, jestli cestou zvyšování příjmu státního rozpočtu na daňové stránce, nebo jasným zlepšením fungování státu, tedy těmi reformami. Kdybyste byl premiérem, jakou cestu byste šel?

Jan FISCHER, premiér

Tohle je trošičku past toho uvažování, ke kterým nás možná vede tady to štěpné předvolební období, protože ty předvolební programy, a za chvíli to bude slyšet z náměstí a podobně, vedou k takovému jaksi duálnému, dychotomickému uvažování, protože to bude slyšet. Jedni budou bojovat za daně, nebo za příjmy, jedni se budou starat o zdeprimování, stlačení výdajů a podobně. Já se domnívám, že prostě nejen díky krizi, ale díky strukturálním problémům v rozpočtu každá zodpovědná vláda přitom, že bude spíše akcentovat to nebo ono, se bude muset zabývat obojím. To je prostě ten komplexní přístup, o kterém jsme tady v různých kontextech mluvili. Prostě není možné, ať usedne ve Strakově akademii kdokoli, že by po tomto zjednodušil jenom na problém zvyšování daní a v zemi bylo nádherně, anebo jenom zdeprimoval výdaje a daní si nevšimnul.

Václav MORAVEC, moderátor

Musí se jít teda oběma cestami, které jsou v tomto konvergenčním programu.

Jan FISCHER, premiér

Budou, budou tam vyšší akcenty, tam k tomu či onomu, od toho máme pravici a levici, ale že by někdo byl schopen opomenout, já bych to dokonce považoval za velmi nebezpečné. Ani to je neproveditelné.

Václav MORAVEC, moderátor

Já v souvislosti s tím konvergenčním programem ty plány na snižování schodků státní pokladny může překazit pokračování ekonomické krize a její druhá fáze ekonomické krize. Česká národní banka ponechala ve své nové prognóze odhad růstu ekonomiky v letošním roce na zhruba 1,5 procentu. Tady jsou data centrální banky, ale i ministerstva financí. Loni podle odhadů České národní banky domácí ekonomika klesla o 3,9 procenta, v listopadu Česká národní banka počítala s poklesem o 4,4 desetiny procenta. Ministerstvo financí odhaduje loňský poklesem HDP na 4 procenta. Ve své nejnovější prognóze pak počítá centrální banka s letošním růstem ve výši 1,4 procenta, podle odhadů ministerstva financí česká letos ekonomiku růst o 1, procenta. To je sada těch středových sloupců. A když se podíváme na ty poslední tři sloupce, toto je výhled na příští, respektive přepříští rok tedy rok 2011. Pane premiére, není teď právě možnost druhé fáze ekonomické krize, tím dalším zásadním rizikem pro veřejné finance nejen České republiky?

Jan FISCHER, premiér

Tak o tom se vede úžasná akademická debata a nejen akademická, že jo, ale vysoce odborná nejen v Praze, ale zrovna tak ve Washingtonu, v Paříži, zda-li nás nečeká nějaká druhá vlna, takový ten systém toho dvojitého, dvojitého W, to je debata spojená s tím, co udělá inflace nejen spotřebitelských cen, ale ceny surovin a tak dále, jak se začnou chovat kapitálové trhy a podobně. Oni tak daleko ty prognózy, my tady máme predikci na rok 2010 nanejvýš 11, 12, já si myslím, že obě ty prognózy jsou v nějakém udržitelném, udržitelném koridoru jak ČNB, tak ministerstva financí. Pokud jde o rozpočet, tak správný ministr financí a dokonce správná vláda se vždycky drží konzervativnějších, konzervativnějších odhadů a nespoříme se o to, jestli to bude nakonec 1 procento, nebo 1,4, nebo 1,5. Já myslím, to, to není podstatné. Budeme určitě v letošním roce svědky mírného, mírného oživení. Co bude dál za tou hranou 2011, 12 těžko říci, snad s jedinou jistotou, že takové ty tygří růsty 5, 6, 7 procent, těch už se asi v tom střednědobém horizontu dožívat, dožívat nebudeme.

Václav MORAVEC, moderátor

Bojíte se, vy, bojíte se vy osobně o to, že se může stát, že i ten letošek se obrátí a dojde k ekonomickému poklesu, protože to co naznačují ony trhy finanční trhy v těch uplynulých 14 dnech, to jsou obrovské poklesy a zase je tady názor, vyčerpávají se ty stimuly, které pumpovaly státy do svých ekonomik a jenom jsme oddálili druhou část ekonomické krize, pane profesore Švejnare?

Jan ŠVEJNAR, ekonom, Michiganská univerzita, Institut CERGE-IE

Nedá, podívejte se, nedá se to vyloučit. Já sám jsem toho názoru, jsem teďka už trochu víc optimista než jsem byl, řekněme, před pár měsíci, protože si myslím, že ty statistiky, které vidíme z různých částí světa, jsou spíš pozitivní než negativní, ale je pravda, že některé ty základní problémy uvnitř finančního celosvětového sektoru nejsou dostatečně vyřešeny. Je pravda, že kde vidíme nejvyšší tempo růstu, je právě tam, kde byly největší fiskální stimuly, ať už v Americe, v Asii, kdekoli na světě, takže jakmile ty budou ukončeny, tak tam bude určité vakuum a jde o to, jestli soukromá poptávka vyplní tam tu mezeru, takže bych to nevyklučoval. Ale jsem trochu více optimista, než jsem byl předtím. Já souhlasím, naše odhady IE a CERGE jsou obdobné, někde je té co vidíme mezi těmito dvěma, ale máme víceméně dva scénáře v tom, že stále počítáme s tím, že může dojít k tomu zlomu. Vzpomeňme si během velké deprese 30. let k tomu došlo, takže to nevyklučuji, ale na druhé straně jak říkám, jsem optimističtější, ale je dobré být obezřetní a pojistit se v tom, že musíme počítat s takovým tím horším scénářem v situaci, kdy by se, kdyby k němu došlo.

Václav MORAVEC, moderátor

Počítá s tím i Michal Mejstřík s tím případným horším scénářem,

Michal MEJSTRÍK, ředitel, Institut ekonomických studií FSV UK

Já se přiznám, že když se podívám na ty čísla, která zatím máme nastavena i u nás v tuto chvíli, ani, tak nám, mně se dokonce zdají ta čísla v celku expanzivní, jo, někdy naši průmyslníci říkají, že vlastně vláda hrozně krotí ty rozpočty a tak dále a tak dále. Já když se, když si uvědomíte, my jsme si nastavili s kolegou Tomášem Sedláčkem z NERVu v takovou představu, že když si sečteme deficit a růst, tak by neměl přesahovat 4 procenta, ano. A de facto 5,3 a 1,3 dohromady dává třeba 6,6 procent, jo, což teda to naše interní kritérium jaksi jasně přesahuje a podobně tomu je ještě o chvíli dál. Já tím jenom chci říci, že vlastně ta konstrukce toho rozpočtu zatím jako ona je historicky nastavena, ona je stále poměrně expanzivně nastavena, ani kdyby nastala situace, že tady bude určitý problém se zahraničím, tak si myslím, že ten samotný fakt, že v minulosti jsme tak nečerpali třeba evropské fondy, jako je momentálně čerpáme, uvědomme si, že v tuto chvíli čerpáme přes 100 miliard, ten rozpočet je zase nějakých 1200 miliard, takže de facto nějakých 8 procent veškerých výdajů pokrýváme z příjmů z Evropské komise, de facto, což je mimořádně expanzivní krok, který nám zase vydrží jenom několik let, ano. A takže já z tohoto hlediska jsem toho názoru. Druhá věc je, jestli efektivně, já jsem také byl toho názoru, že se to zefektivnit, ale na druhé straně co do objemu, distortuje to trh a tak dále, ale do objemu je to velmi silný fiskální impuls, takže já si nemyslím, že náš rozpočet je jaksi je tu jakoby pokrizový, on je svým způsobem ještě my jsme jaksi zakotveni v té krizi, což jako i v případě toho negativního scénáře by mě vedlo k tomu, že je to řešení, které nás tím provede.

Václav MORAVEC, moderátor

Pane, pane premiére, když se teď budeme bavit ještě chvíli o úsporách ve státních rozpočtu, když jste tady byl hostem Otázek naposledy, tak jsme probírali to, co část politické reprezentace kritizuje, říká - vláda by mohla šetřit, podívejme se na tendry jejich efektivitu. Vy jste mnoho věcí zdědil jako premiér úřednické vlády a sliboval jste tady, že na začátku ledna se rozhodnete, jak se vypořádáte s tím usnesením Poslanecké sněmovny. Ten největší superobří zakázce jde o tendr v rozmezí nějakých 60 až 115 miliard korun na likvidaci ekologických škod. Je začátek roku, tak jak se rozhodnete, zastaví vláda tento tendr a vyhoví usnesení Poslanecké sněmovny?

Jan FISCHER, premiér

Tak to usnesení Poslanecké sněmovny, já jsem na tom minule také upozorňoval a jsem rád, že se to podařilo doplnit to znělo parafrázováno - vládo, zruš ekologický tendr. Já jsem dost zabojoval v té sněmovna za to, aby tam bylo - zrušte tendr, pokud to bude v souladu prostě s českým právním řádem. Tak, dobře. Což není alibismus, ale jenom na to, že to vláda nemůže jaksi konat mimo, mimo, mimo čas a prostor a hlavně mimo zákon, tak to je jenom poznámka. Mluvili jsme o právních analýzách, ministerstvo financí tu právě analýzu bude mít ukončenou podle sdělení pana ministra Janoty někdy na konci února. Já už jednu právní analýzu mám, já jsem si nechal udělat nezávislou, ne že bych něčemu nevěřil, ale čím víc toho budete tak vážné rozhodnutí, tak z té co já mám k dispozici, z ní jasně vyplývá - když ten tendr vláda zruší a vyhoví usnesení Poslanecké, Poslanecké sněmovny, nastane, nastane problém, že ty subjekty, které už měly podklady spojené s tím, že se do toho přihlásily a podobně, budou atakovat stát a žádat nějaké prostředky zpátky a podobně. Čili je s tím spojený nějaký náklad. Bohužel nebylo v té smlouvě uvedeno vláda si to tehdy nevyjednala, aby mohla zrušit ten tendr, to tam prostě není. Nevím, z jakého důvodu, to já nezkoumám, ale.

Václav MORAVEC, moderátor

Takže to je vlastně nevýhodná smlouva i v tom samotném tendru.

Jan FISCHER, premiér

To je v tomto smyslu, v tomto smyslu, tahle prostě bylo tendrováno a na smlouváno, takže já budu samozřejmě čekat se zájmem, jak dopadne ta expertíza, kterou si opatřuje ministr, ministr financí. Vyčkám.

Václav MORAVEC, moderátor

A pokud dopadne podobně?

Jan FISCHER, premiér

Teď je to spíše tady, pak dopadne-li to.

Václav MORAVEC, moderátor

Tak byste to nezastavoval?

Jan FISCHER, premiér

To neříkám, že bych to nezastavoval, já bych se velice, velice zamyslel nad tím, jak ty náklady z toho odvozené, jak jsou snesitelné, s jakým je to zase nakonec spojeno s politickým nákladem. Víme, jak je chápán tento tendr a tak dál, s jakou pozorností je spojován a tak dále, čili samozřejmě kdybych neměl právní analýzu a bylo jenom na Janu Fischerovi, ani ne tak jako na předsedovi vlády, ale na Janu Fischerovi pocitově s akumulací těch znalostí a prostředí, které o tom mám, tak bych se přikláněl tomu samozřejmě ten tendr, tendr zrušit, ale čekám samozřejmě.

Václav MORAVEC, moderátor

Jan Fischer, Jan Švejnar a Michal Mejstřík, přepněte si na zpravodajskou čtyřadvacítku. V tendrech a v plýtvání penězi daňových poplatníků budeme pokračovat. Probereme i kauzu Opencard. Přepněte si už teď na zpravodajskou čtyřadvacítku, pokračujeme po stručných zprávách.